

VOLEM ELS PAPERS

**La lluita de la Comissió de la
Dignitat per la repatriació dels
"Papers de Salamanca"**

La Comissió de la Dignitat

Índex del llibre

Pròleg de Josep Bargalló, Conseller en Cap

Pròleg d'Artur Mas, anterior Conseller en Cap

Introducció

Capítol 1 : La història (1938-1978)

Com va ser l'espoli

Què hi ha a Salamanca

Capítol 2 : La reclamació (1978-2002)

La reclamació catalana

La Comissió Estat-Generalitat (2002)

Capítol 3 : La Comissió de la Dignitat

La creació de la Comissió de la Dignitat

L'Oficina de la Comissió al País Valencià

La campanya de suport internacional

El suport espanyol

Una visió salmantina sobre l'arxiu i la repressió

Jornada Tècnica de l'AAC

La jornada del 15 d'octubre 2002

Més activitats de la Comissió de la Dignitat

Epíleg: Perspectives de futur

Cronologia d'activitats 2002-2004

Apèndix 1: Llista de signataris internacionals de la Declaració de la Comissió de la Dignitat

Apèndix 2: Institucions del Principat de Catalunya que han fet costat a la Comissió de la Dignitat a través de mocions, subvencions, col.laboracions o comunicacions

Apèndix 3: Entitats i organismes que donen suport a la Comissió de la Dignitat Llistat

Pròleg de Josep Bargalló, Conseller en Cap

A pesar que ara tenim altres mitjans per a conservar la nostra memòria històrica, fins fa pocs anys es tenia el costum de dir que “les paraules se les enduu el vent” i que només els papers eren els guardians fidels del nostre passat. Els documents han estat, al llarg dels segles, la materialització de la manera de viure, de pensar i de sentir dels pobles, el seu testimoni històric. Ells han llegat a la posteritat els fets que van viure els nostres avantpassats. Aquest és el motiu pel qual els papers s'han convertit en un element tan essencial per a poder comprendre, expandir i valorar la memòria històrica. Sense papers, sense documents, seríem orfes del nostre passat. Un passat que, gràcies a ells, ens identifica com a poble diferenciat.

No deu estranyar ningú, doncs, que el poble català vulgui recuperar el material que constata la seva identitat històrica. Cap poble no pot sostreure a altre els elements essencials del seu futur, cap poble pot apropiarse del bagatge cultural que sustenta la seva memòria. Per aquest motiu, el poble de Catalunya reclama la devolució d'allò que li va ser arrabassat com a símbol de submissió, com a botí de guerra de la seva derrota. Si realment es vol construir un Estat de pobles germans, on la pluralitat de les diferents comunitats històriques sigui realment reconeguda, cal respectar la memòria històrica d'aquestes comunitats que el componen. Fer-se el sord a les seves reivindicacions és fer malbé l'oportunitat de diàleg i convivència. Els papers retinguts a Salamanca són molt més que una simple documentació històrica, són el manteniment de l'estatus de claudicació de com va ser sotmès el poble català.

Conscient d'aquesta realitat, el Parlament de Catalunya, amb data 18 de maig de 1989, va aprovar la resolució 73/III, sobre la recuperació del material documental requisat a Salamanca. En atenció a aquesta petició, amb data 15

de març de 1995, el Consell de ministres del Govern espanyol va decretar la devolució "sense més dilacions" dels fons documentals de la Guerra Civil al seu legítim propietari, la Generalitat de Catalunya, la qual cosa no es va portar a terme a causa de l'oposició que va trobar en determinats estaments administratius, juntament amb el de certs canals mediàtics. Una nova resolució 155/VI de la Cambra catalana, de data 1 de juny de 2000, encara no ha merescut cap resposta positiva.

Aquesta claudicació davant els opositors i la falta de resposta a la crida de les nostres institucions han estat considerades per la "Comissió de la Dignitat" un menyspreu cap al nostre país. D'aquí prové el seu treball de sensibilització i reclamació d'adhesions, rebudes de tot el món i d'àmbits culturals molt selectes. Aquest llibre és la mostra de la seva labor en la defensa de la nostra dignitat. Devem agrair el seu esforç, amb l'esperança que aquesta qüestió mereixi finalment l'únic resultat possible: la devolució d'aquests fons al seu legítim propietari, la Generalitat de Catalunya.

Josep Bargalló i Valls

Conseller en Cap de la Generalitat de Catalunya

Pròleg d'Artur Mas, ex Conseller en Cap

El llibre que teniu a les mans és un llibre que té interès directe per a nosaltres, els catalans, però que també el té per a tots aquells que creiem profundament que la convivència dels pobles i de les nacions es fonamenta en els principis de la justícia. Aquest llibre parla d'uns serrells que encara pengen del període més trist de la història del segle ^{xx} de l'Estat espanyol. Ens informarà de l'espoliació dels arxius familiars, d'entitats i institucionals catalans que van fer les forces d'ocupació comandades pel general sublevat i esdevingut dictador, Francisco Franco. Ens explicaran com tots els documents d'aquesta espoliació va ser conduïts a Salamanca i van ser emprats per executar una política de repressió contra aquelles persones que s'havien significat i compromès en el desenvolupament de la vida democràtica a l'Espanya republicana i, de manera molt especial, les que ho havien fet en la defensa de la nostra identitat lingüística, cultural i política. Ens faran conèixer el llarg i infructuós procés de reivindicació d'aquests arxius que hem fet fins ara. Ens ajudaran a saber que en la denúncia del manteniment d'aquesta situació injusta no estem sols perquè ens hi acompanyen prestigioses personalitats de la resta de l'Estat, d'Europa i, àdhuc, d'altres llocs del món. Ens animaran a seguir reivindicant al govern de l'Estat espanyol que reperi la injustícia comesa per unes forces d'ocupació i un govern il·legítim. I, sobretot, ens engrescaran amb la demostració del seu treball basat en la defensa de la justícia i la dignitat des del compromís del conjunt de la societat.

La Comissió de la Dignitat, protagonista d'aquest treball, ha sabut congregat voluntats i iniciatives, fins ara esparses, al seu voltant i ha assolit un èxit considerable en fer arribar la qüestió dels papers de Salamanca al conjunt de la població. Tot això ho ha fet mitjançant un tarannà especialment cívic en els seus plantejaments de treball. Vull destacar-ne dos trets que em semblen particularment importants. L'un és el del caire pedagògic dels seus plantejaments: es tracta d'explicar i de convèncer, convèncer a tots; a nosaltres de la virtualitat del treball constant, tenaç i ben programat; als altres, de la necessitat de retornar el que es va sostreure i dels avantatges que tindrà fer-

ho. Es tracta de capgirar els efectes dels que varen vèncer però no convèncer, per tal de convèncer sense cap necessitat de vèncer, perquè no és això el que es persegueix, sinó senzillament que les coses estiguin al seu lloc. L'altre tret que vull destacar és la capacitat que han demostrat tenir per implicar en aquest tema tanta gent i tan important arreu del món, en un exercici de solidaritat i de defensa del que és just, passi on passi. També en això es constata que el nostre món és el món.

Artur Mas

Ex Conseller en Cap de la Generalitat de Catalunya

Introducció

El fenomen congriat a l'entorn de la lluita de la Comissió de la Dignitat pel retorn als seus legítims propietaris dels popularment anomenats "Papers de Salamanca", és a dir, dels béns robats a punta de baioneta fa seixanta-cinc anys al poble català -amb expressa i manifesta intenció genocida- per l'exèrcit d'ocupació franquista, és remarcable per diverses raons.

La principal és la d'haver assolit a casa nostr^a una molt ampla unitat d'acció entre persones, grups, sindicats i partits de diferents pensaments i ideologies i de divers origen territorial, al llarg i ample del nostre país, amb el suport de les institucions de govern del nostre país.

En segon lloc, la Dignity Commission ha aconseguit de fer palesa la pregona distància que existeix encara avui entre la sensibilitat democràtica de catalans i espanyols, alhora que ha contribuït a establir fecunds lligams amb sectors castellans i lleonesos que han sabut veure en el poble català un aliat en la vital tasca de recuperar la memòria històrica i de foragitar la demagògia que impedeix l'enteniment i la solidaritat entre pobles.

En tercer lloc -i també segons diversos observadors- la Dignity Commission, en reclamar i obtenir el suport internacional a la primera *Declaració de la Dignity Commission*, l'estiu del 2002, ha ajudat a col·locar de nou Catalunya en el *mapamundi* polític, efecte sens dubte atribuïble a l'escàndol que en no pocs ambients internacionals ha concitat el coneixement del cas dels "papers de Salamanca" en tota la seva cruesa.

També caldria explicar en aquesta introducció el fet que aquest llibre tingui dos pròlegs -de l'actual Conseller en Cap del govern de la Generalitat i de l'anterior- i que surti amb retard, qüestions aquestes dues relacionades amb l'intens moment electoral que hem viscut des de la tardor del 2003 fins ara i que han aconsellat posposar-ne l'edició. En honor a la veritat hem de significar que el pròleg del primer Conseller en Cap del Govern català es justifica perquè fou

amb l'anterior govern que s'iniciaren els contactes que havien de fer possible l'aparició d'aquest llibre, iniciativa que finalment ha estat possible amb la comprensió i el decidit suport de l'actual govern.

L'última raó, encara que amb força significat per a qui vulgui entendre-ho, és que hem esperonat i servit d'exemple d'organització i funcionament a diverses iniciatives, algunes relacionades amb l'objectiu que pretenem, que han aparegut a l'escena reivindicativa al redós de la nostra acció. Ens congratulem que allò definit pels analistes -amb un cert to condescendent- com a "societat civil" resorgeixi, com au fènix, de les pròpies cendres a que fou reduïda pels partits polítics quan ja s'havien instal·lat als llocs de poder i no la necessitaven.

Canviant de registre, aprofitem aquesta introducció per agrair, especialment, a totes les persones que des de fora dels Països Catalans s'han interessat per la nostra causa i han volgut donar el seu suport per blasmar allò que es pot definir com un dels darrers crims feixistes que Europa encara no ha rectificat: cadascun dels qui solidàriament van afegir el seu nom a la Declaració de la Dignity Commission l'any 2002 -i després- rebrà un exemplar del llibre. Agraïm també el suport que hem trobat en els nostres compatriotes per qualsevol necessitat que els hem demanat i els milers d'adhesions de persones, entitats i ajuntaments, moltes en forma de petites aportacions ingressades al compte de la Dignity Commission. A tots i totes gràcies.

Voldríem fer extensiu el nostre agraïment als fotògrafs Rafel Tixé -fotògraf oficial de la Comissió de la Dignitat-, Ignasi Aragay (Avui), Pere Virgili (Avui), Esteve Fermí (Palau de la Generalitat), Agustí Ensesa (La Vanguardia), M. Lorenzo (País Valencià), Mané Espinosa (La Vanguardia), Marc Garrofé (La Mañana), Toni Alcàntara (La Mañana), Ivan Giménez (El Triangle) i Cristina Calderé (Avui) -i en general als diaris "Avui" i "La Mañana" i els departaments de fotografia del Palau de la Generalitat i la Universitat Catalana d'Estiu- per la cessió d'imatges que ens han fet de forma desinteressada. També voldríem agrair els dibuixants i caricaturistes Lluís Puyal i Fer (AVUI) per deixar-nos reproduir les seves caricatures que són una petita però vàlida mostra dels centenars de caricatures que s'han fet sobre el tema a la nostra premsa en els

darrers anys. Igualment volem donar les gràcies a Henry Ettinghausen, Stephen Telfer i Joe Linehan per la seva valuosa ajuda en l'àrea de la traducció i correcció d'alguns textos en anglès. Finalment volem mostrar el nostre agraïment a l'Editorial Pagès de Lleida i a la Generalitat de Catalunya pel seu suport.

Paral·lelament, considerem impagables la dedicació i l'esforç de la vintena llarga de persones que han ajudat a redactar aquest llibre, persones molt vinculades al dia a dia de la Comissió de la Dignitat i al seu Secretariat, que hi han prestat el seu saber i el seu temps de forma desinteressada, acomplint cadascuna amb escreix allò que se l'hi havia encomanat. Tots han preferit de mantenir-hi un volgut i discret anonimats. Aquest capteniment és un petit homenatge als protagonistes de la nostra història, als veritables herois la majoria dels noms dels quals tampoc no surten al llibre, als centenars de milers que van patir la mort, l'empresonament, l'exili, l'espoli i tota mena de repressions per haver defensat Catalunya, la llibertat i la democràcia.

A ells dediquem la nostra feina i aquest llibre, perquè visquin per sempre en la memòria del nostre poble.

Barcelona - València, setembre del 2004

a